

MỘT SỐ NGUYÊN TẮC KHAI THÁC KHÔNG GIAN CÔNG CỘNG KHU VỰC QUẢNG TRƯỜNG CÔNG VIÊN CÁC TUYẾN ĐI BỘ TRONG ĐÔ THỊ

SOME PRINCIPLES FOR EXPLOITATION OF PUBLIC SPACE AREA AREA PLACES PLAN PROGRAMS IN URBAN WALKING

TS. Nguyễn Văn Thu

Phòng Khảo thí & Đảm bảo chất lượng - Trường ĐHXD Miền Tây

Email: nguyenvanthu@mtu.edu.vn

Điện thoại: 0353 608 007

Ngày nhận bài: 02/03/2023

Ngày gửi phản biện: 13/03/2023

Ngày chấp nhận đăng: 28/03/2023

Tóm tắt:

Khai thác không gian công cộng đô thị thuộc lĩnh vực phát triển kinh tế của một tỉnh. Các khu vực quảng trường, công viên, các tuyến đường đi bộ trong đô thị chưa được quan tâm các không gian công cộng khu vực này sử dụng chưa hiệu quả. Công tác khai thác chưa theo kịp theo sự phát triển của xã hội, nhà đầu tư không đủ năng lực tài chính, con người để thực hiện việc khai thác, đã ảnh hưởng đời sống xã hội của người dân. Chính vì vậy khai thác không gian công cộng trong đô thị rất quan trọng trong đời sống xã hội. Nhu cầu tận hưởng không gian công cộng trở nên cấp thiết, gắn bó cư dân trong đô thị và các cộng đồng địa phương từ đó nghiên cứu, đưa ra giải pháp hay áp dụng một số nguyên tắc khai thác triệt để không gian công cộng; Xác định không gian công cộng phục vụ cộng đồng trong đô thị là tài sản quan trọng của xã hội; Hệ thống không gian công cộng được kết nối các tuyến phố trong đô thị; Mở rộng diện tích cho không gian công cộng cho quảng trường, công viên vườn hoa, các tuyến đường trong đô thị; Nâng cao hiệu quả khai thác, linh hoạt các chức năng của không gian công cộng; Cần kết hợp một số hạ tầng cơ sở và lắp đặt các thiết bị phục vụ trong các không gian công cộng; Khai thác không gian công cộng hiệu quả cần dựa trên yếu tố vật liệu và công tác bảo trì; Khai thác không gian công cộng trong đô thị tạo đà phát triển kinh tế địa phương trong đó có người thu nhập thấp; Khai thác không gian công cộng tạo ra lợi ích chung cho cộng đồng. Những nguyên tắc này cần được tham khảo cho chính quyền đô thị trong quản lý khai thác không gian.

Từ khóa: Nguyên tắc khai thác không gian công cộng khu vực quảng trường công viên, các tuyến phố đi bộ trong đô thị.

Abstract:

Exploiting urban public space in the field of economic development of a province. Areas of squares, parks, urban walking routes have not been paid attention, and public spaces in this area have not been used effectively. Mining work has not kept up with the development of society, investors do not have enough financial and human capacity to carry out the exploitation, which has affected the social life of people. Therefore, exploiting public space in urban areas is very important in social life. The need to enjoy public space becomes urgent, attaching urban residents and local communities, thereby researching, offering solutions or applying some principles to fully exploit public space.; Identifying public spaces serving the community in urban areas as important assets of society; The public space system is connected to the streets in the urban area; Expand the area for public space for squares, parks, gardens, and roads in urban areas; Improve the efficiency of exploitation, flexibly the functions of public space; It is necessary to combine some infrastructure and install service equipment in public spaces; Effective use of public spaces should be based on materials and maintenance; Exploiting public space in urban areas to create momentum for local economic development, including low-income people; Exploiting public space creates common benefits for the community. These principles need to be referenced by the municipality in the management of space exploitation.

Keywords: *Principles of exploitation of public space in parks, squares and pedestrian streets in urban areas.*

1. Giới thiệu chung

Không gian công cộng không thể thiếu trong đô thị nó gắn với đặc điểm văn hóa - xã hội - tự nhiên với trình độ phát triển đô thị khác nhau. Các công trình kiến trúc được kết hợp với không gian tự nhiên, sẽ tạo nên sự hài hòa và tăng yếu tố sinh thái trong Không gian, Kiến trúc Cảnh quan đô thị.

Trên cơ sở đó việc khai thác không gian công cộng trong các thành phố lớn ở Việt Nam cần đề xuất giải pháp khai thác không gian công cộng phù hợp với phong tục tập quán làm tăng giá trị truyền thống, bản sắc văn hóa và kết nối cộng đồng.

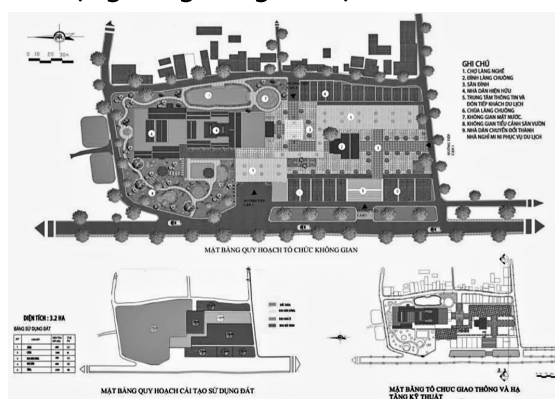
2. Nội dung**2.1. Xác định không gian công cộng phục vụ cộng đồng trong đô thị là tài****sản quan trọng của xã hội.**

Không gian công cộng không thể thiếu trong cộng đồng đô thị rất cần thiết cho việc thiết lập có thể được khai thác bền vững. Do vậy chính quyền đô thị cần phải coi trọng tính linh hoạt, đa chức năng và thích ứng các không gian công cộng này. Coi Không gian công cộng là một tài sản quan trọng trong thời kỳ phát triển kinh tế, là nơi diễn ra các hoạt động giải trí, văn hóa và thể thao, hay là nơi phát triển kinh tế đối với người nghèo thì đây là một cơ hội tốt để phát triển kinh tế.

2.2. Hệ thống không gian công cộng được kết nối các tuyến phố trong đô thị.

Trong các đô thị ở Việt Nam hiện nay Không gian công cộng trên các tuyến phố

chỉ dành riêng cho phương tiện giao thông không có không gian riêng để cung cấp diện tích không gian công cộng cho cư dân đi lại được an toàn, tạo ra một mạng lưới khắp đô thị, rút ngắn thời gian dịch chuyển từ khu này sang khu phố khác trong đô thị. Việc tạo ra nhiều các không gian công cộng cho các tuyến phố đi, chính quyền đô thị cũng cần kêu gọi đầu tư vào việc tạo khoảng không gian xanh cho những vị trí trọng điểm trong đô thị giúp giảm lượng khí thải và cải thiện chất lượng không khí. Việc khai thác Không gian công cộng quan trọng đến sức khỏe của cộng đồng trong đô thị.

Hình 1. Kết nối không gian công cộng trên các tuyến phố trong đô thị.[2]

2.3. Mở rộng diện tích cho không gian công cộng cho quảng trường, công viên vườn hoa, các tuyến đường trong đô thị.

Cư dân trong đô thị dịch chuyển từ khu phố này sang khu phố khác đòi hỏi khả năng thiết kế không gian công cộng thích hợp cho cư dân khi tham gia sử dụng. Diện tích đất đai ở các đô thị có không gian công cộng sẽ phải được thiết kế, mở rộng, khai thác có khả năng phát triển kinh tế và tạo điều kiện sống tốt hơn. Chính quyền đô thị cần nghiên cứu, thiết kế mở rộng các tuyến

phố để cộng đồng trong đô thị, đó cũng là một giải pháp có tác động không nhỏ làm giảm ảnh hưởng mật độ giao thông trên vỉa hè. Tại Việt Nam tỷ lệ người đi bộ trên vỉa hè rất phổ biến tại các khu phố hay các tuyến đường có các khu phố cổ, các khu dân cư.

Hình 2. Thành phố Hội An mở rộng Không gian công cộng.[3]

2.4. Nâng cao hiệu quả khai thác, linh hoạt các chức năng của không gian công cộng.

Đô thị phát triển bền vững, việc khai thác không gian công cộng cần phải đa chức năng, linh hoạt và phát triển phải phù hợp với tình hình kinh tế. Chính quyền đô thị cần xây dựng đội ngũ nhân lực, tài chính khả năng chuyển đổi nhanh, kết hợp các chuyên ngành chức năng cùng nhau vận hành khai thác các không gian cộng đồng trong đô thị. Chuyển đổi thích ứng nhanh các không gian công cộng có diện tích nằm trong các công trình công cộng trong đô thị thành các không gian sinh hoạt cộng đồng, như không gian đọc sách, thư viện, không gian hội họp, không gian triển lãm hay các không gian bán hàng tự động trên tuyến phố vào những ngày lễ hội hoặc thời gian nhất định trong ngày, phù hợp sử dụng cho nhiều mục đích sử dụng và khai thác. Sửa chữa nâng cấp, bảo dưỡng. Không gian công cộng trên các tuyến phố cần được giải phóng mặt bằng vỉa hè để tạo điều kiện thuận lợi cho việc đi bộ, chạy bộ và sinh hoạt cộng đồng được an toàn.

Hình 3. Không gian công cộng khai thác linh hoạt và đa năng.[4]

2.5. Cần kết hợp một số hạ tầng cơ sở và lắp đặt các thiết bị phục vụ trong các không gian công cộng.

Cung cấp hạ tầng thiết bị, ánh sáng, các hình khối mỹ thuật có kết hợp quây bán đồ lưu niệm và trao đổi văn hóa kết hợp vòi phun nước nghệ thuật, tăng cường hoạt động vệ sinh hằng ngày, bố trí các trang thiết bị thùng rác trong khuôn viên các khu không gian công cộng, bố trí hợp lý các khu vệ sinh theo hình thức xã hội hóa, mô hình quảng cáo nhằm tăng thêm hình thức sinh động, các vật thể phục vụ cho nghỉ ngơi, nhóm các mô hình kiến trúc vui chơi cho trẻ em, các phương tiện hỗ trợ giao thông, các khu điểm dừng xe buýt rào chắn vv... Như vậy cơ sở hạ tầng hay các khu kiến trúc nhỏ cũng được ghép vào không gian công cộng lớn cho các khu vực công cộng này tạo nên một không gian công cộng có tính thẩm mỹ, an toàn tiện lợi cho việc quản lý khai thác.

Hình 4. Trang thiết bị hạ tầng kết hợp các kiến trúc nhỏ cho các không gian công cộng đô thị.[6]

2.6. Khai thác không gian công cộng hiệu quả cần dựa trên yếu tố vật liệu và công tác bảo trì.

Khai thác Không gian công cộng cần đưa yếu tố khai thác các mẫu vật liệu, phần đông người dân sống trong đô thị thường không để ý tới tác dụng ảnh hưởng sâu sắc đến sức khỏe của cộng đồng mỗi loại vật liệu có tác dụng khác nhau chính vì vậy việc khai thác phải cần đến việc thiết kế nhằm đưa ra khai thác các loại vật liệu thích hợp cho từng vị trí trên, mục đích, sử dụng, chức năng khác nhau, trong đó ví dụ là ví dụ điển hình được lắp đặt ở vị trí tác dụng cho người đi bộ nhận diện được hướng, làm sạch nước bề mặt, tránh ẩm ướt và trơn trượt, ngoài ra khai thác không gian công cộng dựa trên yếu tố vật liệu có hiệu quả cần dựa trên tính thẩm mỹ, kinh tế, bền vững, mặt khác vấn đề bảo trì và độ bền lâu dài.

Hình 5. Yếu tố vật liệu trong khai thác không gian công cộng trong đô thị.[5]

2.7. Khai thác không gian công cộng trong đô thị tạo đà phát triển kinh tế địa phương trong đó có người thu nhập thấp

Khu đô thị phát triển cộng đồng dân cư có thu nhập thấp được hưởng quyền lợi ít nhất. Chính vì vậy khi khai thác một không gian công cộng trong đô thị chính

quyền đô thị phải quan tâm tới những đối tượng này nhiều hơn họ dựa vào không gian công cộng trong đô thị để kiếm sống. Từ những quyền lợi đó thành phố kích hoạt sản xuất những dịch vụ cần thiết tạo ra nguồn thu nhập cho người dân và hoạt động cho nền kinh tế đô thị nói riêng và cả nước nói chung. Từ đó tạo điều kiện, cung cấp không gian trong các khu công

Hình 6. Khai thác không gian công cộng được chính quyền đô thị giám sát.[6]

2.8. Khai thác không gian công cộng tạo ra lợi ích chung cho cộng đồng.

Các khu vực công trình có không gian công cộng đã tác động rất lớn đối với đô thị. Có tác động không nhỏ đến nền kinh tế trong nước đặc biệt ảnh hưởng đến cộng đồng sống trong đô thị thuộc nhiều lĩnh vực khác nhau. Chính vì vậy cần sự chung tay của chính quyền đô thị và người dân cần phối hợp khai thác bền vững và thúc đẩy nền kinh tế, nâng cao chất lượng cuộc sống.

2.8.1. Lợi ích sức khỏe và tinh thần của cộng đồng sống trong đô thị.

Việc xây dựng phát triển, khai thác không gian công cộng là một trong những

điều kiện phát triển kinh tế xã hội tạo dựng cảnh quan đẹp cho thành phố. Dưới áp lực của cuộc sống cùng với sự phát triển nhanh chóng của nền kinh tế và lối sống của người dân không có khoảng thời gian dành riêng cho bản thân, gia đình cùng vui chơi giải trí tại các khu vực có không gian công cộng. Chính vì vậy. Không gian cộng đồng có thể giúp cải thiện cả thể chất lẫn tinh thần và sự tương tác, giao lưu, vui chơi thể thao, hòa mình vào những khoảng không gian thiên nhiên tạo cảm giác thoải mái. Tạo nên cho mình một thói quen đi bộ ở các khu vực có nhiều mảng không gian công cộng xanh, từ những thói quen tích cực đó sẽ làm giảm thiểu nguy cơ mắc bệnh cho bản thân và giúp kéo dài tuổi thọ cơ thể giảm nguy cơ đau tim, béo phì và nhiều căn bệnh khác. Việc dành thời gian để tận hưởng với thiên nhiên hằng ngày là rất cần thiết.

Hình 7. Khoảng không gian xanh cải thiện cuộc sống cho cộng đồng.[7]

2.8.2. Gắn kết cộng đồng trong đô thị.

Các không gian công cộng trong đô thị quan tâm khai thác phục vụ cho mọi tầng lớp, được thể hiện cho tình đoàn kết

dân chủ công bằng trong xã hội. Khi được chính quyền thành phố đặc biệt quan tâm, thiết kế, khai thác triệt để và đúng cách, sẽ tạo nên hiệu ứng cho cộng đồng thân thiện với nhau hơn, nên chính quyền đô thị cung cấp nhiều địa điểm gặp gỡ giao lưu, tạo nên các mối quan hệ xã hội ngày càng bền vững. Ngoài ra những không gian công cộng này được tạo nên một bản sắc đặc thù của từng khu vực, tạo nên nét riêng độc đáo của cộng đồng địa phương. Những khu vực không gian công cộng mở như vậy có tổ chức các sự kiện, lễ hội, văn hóa thu hút cộng đồng xích lại gần với nhau đoàn kết hơn, mang lại lợi ích về tài chính, xã hội, môi trường sống.

Hình 8. Không gian công cộng gắn kết với cộng đồng.[8]

2.8.3. Khai thác không gian công cộng tạo giá trị kinh tế cho cộng đồng.

Không gian công cộng các khu vực được thiết kế, khai thác hiệu quả sẽ tạo ra nguồn kinh phí cho đô thị để đầu tư, sửa chữa nâng cấp các hạng mục mới cho các khu không gian công cộng phụ trợ, đồng thời giới thiệu quảng bá hình ảnh một đô thị sinh động hấp dẫn lượng du khách trong và ngoài nước đến tham gia, từ đó gia tăng các tiện ích dịch vụ

thương mại, đồ lưu niệm và các dịch vụ khác xung quanh. Một không gian công cộng được khai thác hiệu quả ở khu vực xung quanh được tăng lên hơn đáng kể cùng với sự quan tâm đầu tư ngày càng nhiều từ các dịch vụ khác do các tổ chức cá nhân tham gia. Ngoài ra nhiều công ty hay các tổ chức cá nhân tham gia đầu tư cũng quan tâm đến những vị trí có không gian công cộng sinh động được xây dựng, thiết kế, an ninh tốt, nhằm thu hút lượng khách hàng, trong nước hay nước ngoài tới thưởng ngoạn những không gian công cộng đẹp và hấp dẫn. Vì vậy, những quảng trường, công viên, vườn hoa, các tuyến đường đi bộ hay các khu vui chơi, khoảng không gian xanh, khu dạo bộ và khoảng không gian công cộng nhỏ khác cũng có thể trở thành một điểm đến hấp dẫn tạo ra một kênh quảng cáo hữu hiệu cho đô thị và thu hút đầu tư đáng tin cậy. Ngoài ra không gian công cộng phát triển hiệu quả bền vững cũng mang lại lợi ích cho nền kinh tế địa phương kích thích các dịch vụ khác có liên quan tăng lên, vì người đầu tư nhìn thấy giá trị đầu tư của họ có hiệu quả.

Hình 9. Mô hình khai thác không gian công cộng quảng trường trong đô thị.[9]

2.8.4. Khai thác không gian công cộng từ lợi ích đa dạng tự nhiên.

Trong đà phát triển kinh tế dẫn đến các đô thị đều bê tông hoá đã làm gia tăng nhiệt độ tại khu vực đô thị và các khu vực lân cận khác. Một số thảm thực vật các khu không gian công cộng có thể làm giảm sự chênh lệch cân bằng nhiệt độ, làm mát không khí và lọc các chất ô nhiễm trong môi trường sống đô thị. Các không gian mở này còn giúp tăng cường đa dạng sinh học, tạo ra những hệ sinh thái tự nhiên tạo không khí sạch trong lòng đô thị. Ngoài ra cần thay thế các bề mặt không có khả năng thấm hút nước bằng các vật liệu có khả năng thấm nước tốt hơn như gạch tự chèn cỏ dạng đục lỗ để tạo nguồn nước bổ sung nước dưới dạng ngầm dưới đất.

Hình 10. Mô hình khai thác không gian công cộng từ lợi ích đa dạng tự nhiên.[9]

2.8.5. Khai thác không gian công cộng trong đô thị tác động đến lợi ích trẻ em.

Đô thị càng phát triển các khu không gian công cộng trong đô thị ngày càng ít đi nhường chỗ cho những công trình phúc lợi khác đã ảnh hưởng đến trẻ em trong thành phố không có cơ hội hoặc

ít cơ hội để vui chơi cùng gia đình người thân tận hưởng không gian công cộng ngoài trời, hòa mình vào thiên nhiên. Chính vì thế các không gian công cộng được chính quyền đô thị quan tâm thiết kế khai thác phù hợp đến đối tượng là trẻ em tác động tới nhận thức nếp sống văn hóa đô thị, học tập và phát triển thể chất cho trẻ em. Đồng thời kết nối với các hoạt động nhóm trẻ và học tập những kỹ năng giao tiếp xã hội, hiểu được giá trị đạo đức truyền thống, phát huy sáng tạo.

Hình 11. Không gian công cộng ảnh hưởng đến lợi ích trẻ em.[10]

2.8.6. Lợi ích việc khai thác không gian công cộng làm giảm thiểu hành vi phạm pháp và hành động tiêu cực.

Trong nhiều đô thị Việt Nam hiện nay không gian công cộng cho nhiều thể loại khai thác không gian công cộng khác nhau cũng đã phối kết hợp nghiên cứu đưa ra nhiều giải pháp làm giảm thiểu hành vi thiếu văn hóa trong việc sử dụng không gian công cộng khuyến khích sự kiện kết nối cộng đồng, kết nối tập thể, nâng cao giá trị ý thức bảo vệ môi trường thiết lẫn nhau của cộng đồng trong cùng

một khu vực, các nhà quản lý khai thác cần quan tâm đến việc bố trí nhiều điểm ánh sáng, tạo nhiều điểm thông thoáng ở những khu vực tập trung đông người để làm tăng tính đoàn kết, giảm thiểu những hành động thiếu văn hóa nơi công cộng và giảm thiểu hành vi vi phạm pháp luật nâng cao tính văn minh trong đô thị.

10. Kết luận.

Không gian công cộng trong các đô thị nói chung và không gian công cộng khu vực quảng trường, công viên, các tuyến đi bộ trong thành phố nói riêng đã góp phần không nhỏ quảng bá hình ảnh cho thành phố, mang lại những trải nghiệm sống cho cộng đồng dân cư sống trong đô thị. Chú trọng đến sử dụng không gian công cộng

của người dân là một yếu tố quan trọng để phát triển thu hút khách du lịch trong nước, nước ngoài. Trong khu vực không gian công cộng quảng trường, vườn hoa, các tuyến phố đi bộ cần được chú trọng đầu tư khai thác coi đó như một điều kiện phát triển bền vững, mang lại chất lượng môi trường sống. Ngoài ra Không gian công cộng góp phần thay đổi nhận thức của người dân. Tuy nhiên việc khai thác không gian công cộng các khu vực này phải được các cấp có thẩm quyền đưa ra nguyên tắc khai thác cụ thể đối với khu vực có không gian công cộng, đồng thời giao nhiệm vụ, quyền hạn, trách nhiệm cho chính quyền địa phương lên kế hoạch khai thác và kết hợp chặt chẽ với cộng đồng cùng tham gia.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Kim Quảng Quân (2000), *Thiết kế đô thị có minh họa*, NXB. Xây dựng
- [2]. <https://kientrucvietnam.org.vn/quy-hoach-ket-noi-khong-gian-cong-cong-trong-cac-lang-nong-thon-moi-ven-do/> [Truy cập 02/12/2022]
- [3]. <https://zingnews.vn/tphcm-can-lam-gi-de-mo-rong-khong-gian-cong-cong-2-bo-song-sai-gon-post1304000.html> [Truy cập 02/12/2022]
- [4]. <https://kienviet.net/2022/08/23/de-xuat-giai-phap-cho-khong-gian-cong-cong-da-nang-va-linh-hoat/> [Truy cập 02/12/2022]
- [5]. <https://edenlandscape.vn/cach-chon-vat-lieu-lat-via-he-cho-khong-gian-cong-cong/> [Truy cập 02/12/2022]
- [6]. <http://hoangphunhatrang.com/khong-gian-sinh-hoat-cong-dong-20-3-2-article.html> [Truy cập 02/12/2022]
- [7]. <https://www.constructionplusasia.com/vi/giai-phap-sinh-thai-hoa-khong-gian-cong-cong-trong-do-thi/> [Truy cập 02/12/2022]
- [8]. <https://ctaland.com/tam-quan-trong-cua-khong-gian-cong-cong-trong-do-thi/> [Truy cập 02/12/2022]
- [9]. <https://www.tapchikientruc.com.vn/chuyen-muc/khong-gian-cong-dong-khai-niem-can-duoc-nhin-nhan.html> [Truy cập 02/12/2022]
- [10]. <https://rgb.vn/vai-tro-cua-khong-gian-cong-cong-trong-cuoc-song-do-thi-va-vai-tro-cua-kien-truc/> [Truy cập 02/12/2022]